

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНЬСЬКОГО»
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ, СОЦІОЛОГІЇ
ТА МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІВДЕННО-УКРАЇНСЬКЕ ВІДДІЛЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОЇ АСОЦІАЦІЇ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТА
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ПІВДЕННО- УКРАЇНСЬКІ НАУКОВІ СТУДІЇ

14-15 грудня, 2022 р.

м. Одеса

***Всеукраїнська науково-практична
конференція
студентів та молодих вчених
із міжнародною участю***

Програма та матеріали виступів учасників

***ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКІ
НАУКОВІ СТУДІЇ***

Сушко Артем,
здобувач першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти, спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»
Науковий керівник: **Нівня Анна,**
кандидат філософських наук,
доцент кафедри соціально-економічних дисциплін
Одеський державний університет внутрішніх справ, м. Одеса, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЇ

Зважаючи на невирішені питання планетарного, регіонального та мікророзміру, як ніколи стають актуальними проблеми соціальної екології. В даній роботі було розглянуто чинники впливу на соціальну екологію, а також запропоновано деякі шляхи вирішення поставлених проблем.

Розвиток нових медіа спричинив обговорення проблем доступності знань про стан довкілля, «права на місто», екологічної та економічної справедливості. Відсутність екологічних пріоритетів у визначенні стратегії розвитку багатьох міст, нерациональний підхід до використання окремих екосистем і компонентів природного середовища, міграція спричинюють появу низки складних соціально-екологічних проблем постіндустріального суспільства. Надумку дослідників, суто природничо-наукове дослідження стану довкілля не виправдало себе, що зумовило появу потреби у більш глибоких та узагальнюючих рефлексіях над взаємозв'язками між суспільством і природою [4, 38-39].

Проблеми, які стосуються соціальної екології, розглядали у своїх працях М. Бринчук, Т. Захарченко, В. Петров, К. Ситник, Ю. Шемшученко, Б. Щербіцький та інші вчені. Проаналізувавши різноманітні підходи бачимо, що «термін «соціальна екологія» можна звести до двох основних способів розуміння: як академічної інтегративної наукової дисципліни та як течії соціальної філософії. Вітчизняні дослідники вважають, що світоглядні проблеми соціальної екології є сферою філософського осмислення. Соціальну екологію у XXI ст. вони розглядають як одну з основних течій екологічної філософії, які складають підґрунтя сучасного екологізму - різновиду сучасної ідеології і сучасного світогляду [4, с. 41].

Предметом соціальної екології є ноосфера- система соціоприродних відносин, а також процеси її формування та функціонування. На підставі змістовного розмежування вчені виокремлюють такі поняття, як соціальна екологія, соціологія екологічних проблем та екологічна соціологія [4, с. 40-41]. Основним завданням соціальної екології є вивчення механізмів впливу людини на навколишнє середовище та тих перетворень у ньому, які виступають результатом людської діяльності.

Проблеми соціальної екології сьогодні зводяться до трьох основних категорій:

- проблеми планетарного масштабу - глобальні прогнози на ресурси та населення в контексті інтенсивного промислового розвитку, тобто глобальна екологія, та визначення напрямків подальшого розвитку цивілізації;

- проблеми регіонального масштабу (регіональна екологія) - вивчення стану окремих екосистем на регіональному та районному рівнях;

- проблеми мікрмасштабу (екологія міста або соціологія міста) - вивчення основних характеристик та параметрів міських умов життя.

Проаналізувавши в ракурсі зазначених категорій екологічну інфраструктуру України, вчені доходять висновку, що вона перебуває в незадовільному стані. Екологічна інфраструктура фактично є не лише основою для захисту життєвого середовища та підтримки його високої якості, а й фундаментом цього середовища. Будівництво населених пунктів з екологічною інфраструктурою забезпечує не лише захист динамічного середовища, а й здатність протистояти зовнішнім і внутрішнім впливам без руйнування та зміни функціонування інфраструктури, а також здатність відновлювати первісний стан після впливу негативних чинників [1, с. 133-134].

Стан екологічного середовища безпосередньо впливає на здоров'я людей. В Україні «зростання онкологічних захворювань, що пов'язані з факторами довкілля, зумовлене наслідками аварії на ЧАЕС. Так, чітко встановлено зростання випадків раку щитоподібної залози, кровотворних органів, лімфатичної системи. Вчені Інституту урології НАМН України вперше в світі діагностували і довели ймовірність радіоіндукованого циститу та раку сечового міхура, опрацювали механізм радіаційного канцерогенезу» [2].

Вплив техногенних забруднювачів довкілля на людину призводить не лише до зміни адаптаційних реакцій та патоморфозу відомих хвороб, а й до появи нових - власне екологічних. Екологічна патологія формується як окрема значуща проблема, супутня науково-технічному прогресу [2]. Отже, для України серйозним чинником і ключовим каталізатором погіршення навколишнього середовища постала аварія на ЧАЕС, що призвела до зростання онкологічних та інших захворювань. Ця катастрофа стала застереженням для всього людства.

Несприятлива екологічна ситуація в Україні і сьогодні є причиною погіршення стану здоров'я населення. На думку вчених, чинники, що формують здоров'я сучасної людини, розподіляються таким чином: спосіб життя - 53%, екологія - 21%, спадковість - 16%, система охорони здоров'я - 10%.

За даними вибіркового дослідження, проведеного Українським інститутом суспільного здоров'я, тільки 4,4% чоловіків та 2,9% жінок працездатного віку від 20 до 59 років мають високий і вище середнього рівень здоров'я і знаходяться у так званій «зоні безпечного здоров'я». Проте, загрозою є те, що «зона безпечного здоров'я» весь час звужується. Адже середній рівень фізичного здоров'я має тільки 22,1% чоловічого населення та 19,4% жіночого.

Решта працездатного населення, а саме 73,5 % чоловіків та 77,7 % жінок, мають рівень здоров'я нижче середнього та низький. Як бачимо, таких є більшість.

Споживча частка людьми продуктів біосфери складає 10-25%, що на порядок вище тієї частки, при якій ще можливе повне відновлення. Крім того, світ стоїть на порозі третьої (після аграрної та індустріальної) цивілізаційної революції, а саме ноосферної. Стійкий розвиток повинен піти по-новому постіндустріальному шляху, по шляху становлення «інформаційного суспільства», що є одним із перших етапів на шляху становлення ноосферної цивілізації. Це якісно нова ступінь розвитку суспільства. Це перехід від пріоритету речовинно-енергетичних цінностей до інформаційних, оскільки за рахунок інформації зменшиться споживання речовин та енергії, що дозволить вирішити багато екологічних проблем [2]. Отже, зміна шляхів розвитку цивілізації в перспективі здатна покращити стан здоров'я населення.

Сьогодні в світі панують агресивні, навіть войовничі, споживчо-руйнівні принципи природокористування. На стадії індустріальної цивілізації вони досягли свого апогею. Стає зрозумілим, що подібний розвиток веде до загибелі біосфери. Всі види техногенної діяльності людини призвели до «цунамі» - гігантського хімічного та фізичного пресингу на усе живе на Землі.

Щоб удосконалити шляхи політики екологічної безпеки в сучасних умовах необхідно подолати серйозні проблеми, які зумовлюють підвищення екологічної небезпеки для здоров'я й життя людей в різних регіонах України внаслідок техногенної діяльності, небезпечних природних процесів та війни. Для вирішення вищезазначених проблем є необхідним:

- Формулювання стратегії екологічної безпеки; розробка програм впровадження природоохоронних заходів;

- подолання екологічної інформаційної ізоляції влади та населення України, постійне інформування населення про екологічні проблеми, впровадження нових правових інструментів з метою розширення можливостей участі громадськості у розв'язанні природоохоронних проблем;

- модернізація системи управління політики екологічної безпеки;

- застосування природозберігаючих технологій та формування екологічних обмежень (стандартів), контроль за викидами відходів, координація зусиль влади, населення, бізнесу; зняття мораторію на перевірку підприємств та їх заохочення працювати по екологічним стандартам;

- запровадження автоматизованої системи моніторингу та посилення відповідальності за порушення в сфері екології;

- вдосконалення системи управління - модернізація кількарівневої системи управління екологічною безпекою, що уособлює в собі державне, регіональне, місцеве і громадське екологічне управління;

- глобалізація екологічних проблем, вирішення їх на міжнародній арені створення міжнародних законів та договорів про охорону навколишнього середовища, національної системи охорони природи та використання природних ресурсів [3, с. 67]. – «Для того щоб подолати серйозні проблеми

екологічної безпеки для здоров'я й життя людей потрібно вирішувати зазначені питання, при чому пріоритетним має бути створення чіткої стратегії, розробка програми та природоохоронних заходів.

Підсумовуючи вищевикладене зазначимо, що соціальна екологія» визначається як академічна інтегративна наукова дисципліна та течія соціальної філософії. Сучасники розглядають її також як одну з основних течій екологічної філософії, що складають підґрунтя сучасного екологізму.

Оскільки проблеми соціальної екології в основному зводяться до груп планетарного, регіонального та мікро масштабу, то можна констатувати, що наразі необхідна більш дієва координація та кооперація з питань екології: боротьба з голодом, епідеміями, дитячою смертністю; розробка та впровадження науково обґрунтованих екологічних нормативів, нових екологічних технологій, програм з метою глибокого аргументованого попередження про наближення до порогу незворотних змін. Важливим є також привертання уваги людства до проблем екології, для чого необхідною є розробка міжнародних проектів, спрямованих на пізнання світу, в якому ми живемо і проблем, які йому загрожують.

Література:

1. Білокінь П. В. Екологічна інфраструктура - основа соціально-екологічного середовища // Актуальні питання розвитку науки та забезпечення якості освіти у XXI столітті. Матеріали XLV Міжнародної наукової студентської конференції (Полтава, 13–14 квітня 2022 р.). Полтава, 2022. С. 132-134.
2. Іванова К.А., Лантух А.П., Мирошніченко М.С. Антропогенний тиск та проблеми соціальної екології // Вісник ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія». 2011. Том 11, Вип 4(36). hURL: http://repository.pdmu.edu.ua/bitstream/123456789/1826/1/osobl_spivvidn_ro_ta_factoriv.pdf (дата звернення: 15.09.2022).
3. Омаров А. Е. Соціально-екологічна відповідальність бізнесу та питання екологічної безпеки в сучасних умовах // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2017. № 4. С. 64-75.
4. Тихомирова Ф. А. Соціальна екологія міста як проблемне поле соціальної філософії // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2019. Вип. 25. С. 38 – 45.

Тюска Валентина,

*к. п. н., доцент, доцент кафедри івент-індустрій,
культурології та музеєзнавства*

Мирончук Ірина, здобувачка

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

ОПП Культурологія, спеціальність 034 «Культурологія»

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна